

tlačová správa Inštitútu zamestnanosti, 27. júla 2017, <http://iz.sk/Svj9>
<http://www.iz.sk/sk/stanoviska/navrhy-zlepsenie-zakona-o-nro-2017-jul>

Komentár k podpore najmenej rozvinutých okresov

Slovensko prežíva vysoký ekonomický rast a vysoký nárast zamestnanosti. Napríklad počet nezamestnaných podľa údajov úradov práce od júna 2014 klesol o 42%, počet dlhodobo nezamestnaných o 50%. Tieto pozitívne zmeny sú ale iba na celoštátnej, priemernej úrovni. Ak sa pozrieme na 12 **najmenej rozvinutých okresov (NRO)**, počet nezamestnaných tam klesol iba o 33% (o 9 p.b. menej ako priemer SR), počet dlhodobo nezamestnaných iba o 40% (o 10 p.b. menej). Dôsledkom týchto rôznych dynamík sú rastúce regionálne rozdiely. Pre ilustráciu, v júni 2014 žilo v dvanástich najmenej rozvinutých okresoch 13% obyvateľov Slovenska, ale 24% nezamestnaných SR a 30% dlhodobo nezamestnaných SR. Do júna 2017 sa situácia týchto okresov zhoršila: je v nich 27% nezamestnaných SR a až 36% dlhodobo nezamestnaných Slovenska (<http://iz.sk/Svj8>). Rastúce regionálne rozdiely ilustruje aj fakt, že minulý týždeň pribudol nový najmenej rozvinutý okres (Gelnica) a pribudne aj druhý (Medzilaborce: <http://iz.sk/Svja>).

Je preto dobré, že vláda vytvorila špeciálny zákon a splnomocnenca venujúceho sa týmto najmenej rozvinutým okresom. Nanešťastie, **formy podpory** znižovania regionálnych rozdielov **nie sú vhodné a rozpočet nie je primeraný veľkosti problému**. Podľa tohto zákona robí splnomocnenec vlády akčné plány pre rozvoj okresu. Tieto obsahujú najmä zosumarizovanie jednotlivých aktivít operačných programov, aktivít štátnych podnikov (železnice, pošta, ...) alebo verejných inštitúcií (župy, správa ciest). Väčšina týchto aktivít by sa v okresoch tak či tak diala. Vzhľadom na rôznorodosť aktivít, ktoré sa v regióne dejú, nie je na škodu spísať ich na jedno miesto. Popri tomto zhrnutí, legislatíva prináša pre najmenej rozvinuté okresy regionálny príspevok. Tento je však veľmi nízky.

Napríklad, ak by sa okres Rimavská Sobota mal dostať na priemer Slovenska, potreboval by znížiť počet nezamestnaných o 6400 ľudí. Regionálny príspevok však predstavuje iba 1,3 milióna € ročne. Je to okolo 11€ na jedného nezamestnaného mesačne.

Popri malej výške príspevku je ďalším problémom jeho byrokratická náročnosť, opozdenosť a nevyspytateľnosť: príspevok je vyplácaný na základe uzavretej zmluvy

a každá takáto zmluva je individuálne posudzovaná. S určitým zjednodušením možno konštatovať, že priame a nepriame náklady prípravou akčných plánov, s výjazdovými zasadnutiami vlády, so samotným procesovaním žiadostí sú často porovnateľné s celkovou výškou pomoci (12 miliónov € na 5 rokov pre 12 okresov).

Táto forma podpory znižovania regionálnych rozdielov nedokáže adekvátne znížiť nezamestnanosť v horizonte kratšom ako 200 rokov. Preto opätovne navrhujeme **zavedenie inkluzívneho trhu** (<http://iz.sk/Sv6p>), ktorý dokáže efektívne, transparentne a hlavne viditeľne pohnúť nezamestnanosťou aj v regiónoch, kde je extrémne vysoká. Na rozdiel od súčasného prístupu využíva inkluzívny trh štandardné zmluvné vzťahy, používa pravidlá a sankcie za ich porušenie rovnaké pre všetkých, umožňuje decentralizované rozhodovanie, zabezpečuje plynulý a primeraný tok financií a hlavne mení správanie celého verejného sektora v prospech inkluzívneho rastu a rastu zamestnanosti najviac zraniteľných osôb (dlhodobo nezamestnaní, segregovaní Rómovia, bezdomovci,...).

Z technického pohľadu je inkluzívny trh zložený z viacerých súčastí. Inkluzívny podnik je podnik, ktorý sa zaviazal že $\frac{3}{4}$ jeho zamestnancov budú z cieľovej skupiny dlhodobo nezamestnaných. Ako kompenzáciu za tento záväzok sa bude môcť uchádzať o inkluzívne verejné obstarávanie, kde bude súťažiť s ostatnými inkluzívnymi podnikmi. Inkluzívne verejné obstarávanie môže byť primárne (napr. upratovanie exteriéru, čistenie turistických chodníkov) alebo sekundárne (napr. povinnosť staviteľa diaľnice použiť 3% rozpočtu na subdodávky od inkluzívnych podnikov). Úlohou štátu je zabezpečiť, aby objem financií určených na inkluzívne verejné obstarávanie vedel zamestnať primeraný počet ľudí z cieľovej skupiny. V podanej pripomienke navrhujeme transfer obciam vo výške 15% ich podielových daní (cca 25 mil € ročne), viazaný na využitie formou inkluzívneho verejného obstarávania. Na aké konkrétne činnosti tieto financie obec využije, je na rozhodnutí obce (môže ísť o upratovanie, obnovu školy, výsadbu okrasných kvetín, ...). V druhom slede by mal byť inkluzívny trh rozšírený na všetky obce v SR a na aktivity ako oprava kultúrnych pamiatok (rezort kultúry), vodohospodárska ochrana, odstraňovanie invázných rastlín z chránených území (rezort životného prostredia).

Aby sa podarilo znížiť nezamestnanosť v najmenej rozvinutých okresoch na úroveň porovnateľnú s priemerom SR, je nutné

- zvýšiť **zvýšiť pomoc tridsaťnásobne**,
- smerovať túto pomoc **na dlhodobú nezamestnanosť**,
- zaviesť byrokraticky nenáročné používanie tejto pomoci **formou inkluzívneho trhu**,
- sprehľadniť, zjednodušiť a zefektívniť všetky procesy.